

Pla de Formació Lingüística i Cultural

Coneixement del medi social i cultural

HISTÒRIA I ART

INTRODUCCIÓ

Les diferents assignatures de medi social i cultural s'han dissenyat pensant en destinataris que són mestres que desenvolupen o que han de desenvolupar l'activitat docent en una aula d'educació infantil o de primària.

La finalitat de les assignatures és, sobretot, desenvolupar estratègies per treballar adequadament a l'aula la geografia, la història i l'art de les Illes Balears, i la literatura catalana. Es pretén, alhora, trobar un equilibri profitós entre la diversitat de metodologies d'aproximació al fet geogràfic, històric o literari i la gestió pràctica docent. Així, els objectius i els continguts tracten tant de les particularitats geogràfiques de cada una de les illes, per tal d'analitzar i interpretar correctament la realitat del territori illenc, com de les particularitats del fet històric, per analitzar i explicar el present de la nostra societat, o les del fet literari, per analitzar i treballar amb diferents tipologies i gèneres discursius en llengua catalana.

HISTÒRIA I ART

1

Objectius

1. Facilitar una aproximació a la història de les Illes Balears:
  - a) Reconèixer la periodització bàsica i els factors contextuals que n'han afectat l'evolució.
  - b) Destriar les manifestacions artístiques i arquitectòniques més importants al llarg de la història.
  - c) Reconèixer algunes de les característiques principals de les obres més representatives de la historiografia balear.
2. Explicitar les característiques principals de les diferents èpoques històriques de les Illes Balears, fent esment de l'economia, la societat, les institucions, l'art, la cultura i els esdeveniments essencials:
  - a) Analitzar en cada una de les èpoques les relacions que es produeixen entre els fets polítics, els econòmics, els socials i els culturals.
  - b) Conèixer i identificar les especificitats pròpies de cada una de les illes i assumir la complexitat dels processos de canvi que determinen l'evolució històrica de l'arxipèlag.
3. Desenvolupar la capacitat de planificar activitats didàctiques emprant recursos diversos per ajudar els alumnes a descobrir les línies bàsiques de l'evolució històrica:
  - a) Emprar els textos de la història de les Illes Balears com a recurs per elaborar activitats a l'aula que contribueixin a fomentar la convivència.

- b) Descobrir les possibilitats de la història per ajudar a interpretar la societat actual.
- 4. Facilitar estratègies i criteris per seleccionar textos de la història de les Illes Balears i recursos per a la pràctica a l'aula:
  - a) Familiaritzar-se amb les eines de consulta de la història de les Illes Balears: enciclopèdies, diccionaris, manuals, recursos en línia, etc.
  - b) Identificar materials diversos sobre la història de les Illes Balears per a la pràctica a l'aula: tipus de publicacions, institucions, recursos en línia, etc.

Continguts

- 1. Sobre la història de les Illes Balears:
  - a) Periodització bàsica de la història de les Illes Balears: presentació de les principals èpoques de la història.
  - b) Característiques principals de les diferents èpoques històriques de cada una de les illes de l'arxipèlag balear: economia, societat, institucions, art i cultura.
  - c) Manifestacions artístiques i arquitectòniques al llarg de la història.
  - d) Obres representatives de la historiografia balear.
- 2. Sobre història de les Illes Balears i ensenyament:
  - a) L'ensenyament de la història de les Illes Balears. El disseny d'activitats sobre textos històrics per treballar a l'aula.
  - b) La història com a eina per interpretar la societat actual i fomentar la convivència.
  - c) Recursos historiogràfics per consultar i per dissenyar activitats: enciclopèdies, diccionaris, manuals, itineraris i visites, i recursos en línia aplicats a l'ensenyament de la història.

2

CRITERIS D'AVUACIÓ

- 1. Alumnes de cursos oficials:
  - a) Assistir a classe, participar-hi adequadament i fer les activitats proposades pel professor a l'aula (35 % de la nota final).
  - b) Presentar i defensar oralment un treball, fet individualment o en grup fora de l'aula, d'acord amb les propostes del professor (65 % de la nota final).

Per ser qualificat positivament, l'alumne ha d'obtenir com a mínim un 50 % de la puntuació de cada un dels apartats.

2. Alumnes de matrícula lliure:

Presentar-se a una prova d'acord amb els objectius i els continguts del programa, la qual ha de constar d'una intervenció oral i un exercici escrit (100 % de la nota final).

Per ser qualificat positivament, l'alumne ha d'obtenir com a mínim un 50 % de la puntuació de cada una de les parts.

BIBLIOGRAFIA

Obres fonamentals

- AD (1982-1998). *Història de Mallorca*. Volums I, II i III. Palma: Moll.
- BELENGUER, E. (2004). *Història de les Illes Balears*. Volums I, II i III. Barcelona: Edicions 62.
- CASANOVAS CAMPS, M.A. (2005). *Història de Menorca*. Palma: Editorial Moll.
- CASANOVAS CAMPS, M. A. (2007). *Història de les Illes Balears*. Mallorca: Editorial Moll.
- MARIMON, A. (2005). *Atles d'història de Mallorca*. *Gran Enciclopèdia de Mallorca*. Volum 25. Palma: Promomallorca edicions.

Llibres sobre història de les Illes Balears

- AD (1979, en curs de publicació). *Enciclopèdia de Menorca*. Maó: Institut Menorquí d'Estudis.
- AD (1987). *Les Illes Orientals d'Al-Andalus*. *V Jornades d'Estudis Històrics Locals*. Palma: Institut d'Estudis Baleàrics.
- AD (1989-2005). *Gran Enciclopèdia de Mallorca*. 25 volums. Palma: Promomallorca edicions.
- AD (1995, en curs de publicació). *Enciclopèdia d'Eivissa i Formentera*. Eivissa: Institut d'Estudis Eivissencs.
- AD (1996). *Els Reis de Mallorca*. Palma: Promomallorca edicions.
- AD (2000). *Història de les illes Balears*. Palma: Documenta Balear.
- ALZINA, J. et al. (1985). *Mallorca: Història i Cultura*. Palma: Moll.
- ALZINA, J. (2003). *Les primeres fases culturals: la prehistòria de les Illes Balears*. Palma: Conselleria d'Educació i Cultura. Direcció General d'Ordenació i Innovació.
- ARAMBURU, J et al. (1994). *Guia arqueològica de Mallorca*. Palma: J. J. Olañeta
- BARCELÓ, M. (1978). Alguns problemes d'història agrària mallorquina suggerits pel text d'Al-Zuhri. *Recerques*, núm. 8. Barcelona.
- BLÁZQUEZ, M. et al. (2003). *Conèixer les Illes Balears*. Palma: Moll.
- BUSQUETS, J. (1973). Mallorca musulmana. A *Historia de Mallorca* (coord. per J. Mascaró-Pasarius). Vol I. Palma: Esago.
- CALVO, M. i SALVÀ, B. (1997). *El bronze final a les balears : la transició cap a la cultura talaiòtica*. Palma : ARCA.
- CASANOVAS, M. A. i GINARD, D. (2006). *L'època contemporània a les Balears: 1780-2005*. Palma: Documenta Balear.
- CATEURA BENNASSER, P. (1997). *Mallorca en el segle XIII*. Palma: El Tall.
- Còdex català del Llibre del Repartiment de Mallorca*. (1984). Edició a cura de Ricard Soto. Palma: Conselleria d'Educació i Cultura.
- CURRÍCULUM DE BATXILLERAT (2003). *Història i cultura de les Illes Balears*. Palma: Govern de les Illes Balears. Conselleria d'Educació i Cultura.
- DURAN, M. (1992). *Sicut Oculi: Un tiempo pasado que no fue mejor. Vigilantes y vigilados en la Mallorca de la Postguerra*. Palma: Miquel Font Editor.
- DURLIAT, M. (1975). *L'art en el Regne de Mallorca*. Palma: Moll.
- ESCARTÍN, J. (2001). *La ciutat amuntegada : indústria del calçat, desenvolupament urbà i condicions de vida en la Palma contemporània (1840-1940)*. Palma: Documenta Balear.
- FRONTERA, G. et al. (1988). *Palma*. Palma: Ajuntament de Palma.

- FULLANA, P. (1994). *El moviment catòlic a Mallorca (1875-1912)*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat.
- GABRIEL, P. (1996). *El moviment obrer a les Balears : 1869-1936*. Mallorca: Documenta Balear.
- GAMBÚS, M.; MASSANET, M. (1985). *Itinerarios arquitectónicos de las Islas Baleares*. Palma: Conselleria d'Educació i Cultura.
- GARCÍA-DELGADO, C. (2000). *Las raíces de Palma*. Palma: Olañeta.
- GARRIDO, C. (1998). *La mirada del pasado. Las culturas antiguas de las Illes Balears*. Palma: El Día del Mundo.
- GINARD, D. (1997). *L'oposició al franquisme a les Balears (1936-1975)*. Palma. Documenta Balear.
- GUERRERO, V.M. (1998). *La Mallorca prehistòrica. Des del inici al bronze final*. Palma: El Tall.
- JAUME I (1982). *Crònica o llibre dels Feits*. Barcelona: Edicions 62-La Caixa.
- LÓPEZ, NADAL, G. (coordinador) (1989). *El comerç alternatiu : Corsarisme i contraban (ss. XVIII)*. VIII Jornades d'Estudis Històrics Locals. Palma: Institut d'Estudis Balearics.
- MARIMON, A. (1997). *La crisi de 1898 a les Illes Balears*. Palma: El Tall.
- MARIMON, A.; SERRA, S. (coordinadors) (2012). *Diccionari de Partits Polítics de les Illes Balears*. Palma: Leonard Muntaner, Editor.
- MASCARÓ, J. (1967). *Monumentos prohistóricos y protohistóricos de la isla de Mallorca*. Palma.
- MASSOT I MUNTANER, J. (1976). *La Guerra Civil a Mallorca*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat.
- MASSOT I MUNTANER, J. (1978). *Cultura i vida a Mallorca entre la guerra i la postguerra (1930-1950)*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat.
- PAYERAS, M. (1999). *Les utopies esvaïdes. Crònica política de la transició democràtica a les Illes Balears 1974-1978*. Palma. Edicions Cort.
- PEÑARRUBIA, I. (1991). *Els partits polítics davant el caciquisme i la qüestió nacional a Mallorca (1917-1923)*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat.
- PONS, D. (1998). *Ideologia i cultura a la Mallorca d'entre els dos segles (1886-1905)*. Palma: Leonard Muntaner, Editor.
- PONS, G. (1999). *Anàlisi espacial del poblament al pretalaiòtic final i al talaiòtic I de Mallorca*. Palma: Consell de Mallorca. Cultura i Patrimoni.
- REGLÀ, J. (1979). *Introducció a la història de la Corona d'Aragó*. Palma: Moll.
- ROSSELLÓ-BORDOY, G. (1968). *L'islam a les illes Balears*. Palma: Moll.
- ROSSELLÓ-BORDOY, G. (1979). *La cultura talaiòtica en Mallorca*. Palma: Cort.
- ROSSELLÓ-BORDOY, G. (2007). *Documents cabdals del Regne de Mallorca*. Palma: Parlament de les Illes Balears.
- RIERA, M. (1993). *Evolució urbana i topografia de Madina Mayurqa*. Palma: Ajuntament de Palma.
- ROURA, LI. (2008). *La crisi de l'antic règim a les Balears : 1780-1814*. Palma: Documenta Balear.
- SALVÀ, B. (2001). *El pretalaiòtic al llevant mallorquí*. Palma: Documenta balear.
- SERRA, S. et al. (2000). *El segle XX a les Illes Balears : estudis i cronologia*. Palma : Cort.
- SERRA, S. (2003). *Projectes modernitzadors a Mallorca*. Palma: El far de les crestes.
- SOTO, R (1979) *Quan Mallorca era Mayurqa. L'Avenç*, 16. Barcelona.
- VALERO, G. (1995). *Itineraris pel centre històric de Palma*. Palma: Ajuntament de Palma.
- XAMENA, P (1987). *Història de Mallorca*. Palma: Moll.

Llibres sobre didàctica de la Història

- ÁVILA, R. M. (2001). *Historia del Arte, enseñanza y profesores*. Sevilla: Díada Editora.
- BARDAVIO, A. et al. (1996). *Les fonts en les ciències socials*. Barcelona: Graó.
- BENEJAM, P. et al. (1997). *Enseñar y aprender ciencias sociales, geografía e historia en la educación secundaria*. Barcelona: Horsori.
- CALAF, R. (1994). *Didáctica de las ciencias sociales: didáctica de la historia*. Barcelona: Oikos-tau.
- CARRETERO, M. (1989). *La enseñanza de las ciencias sociales*. Madrid: Visor.
- FRIERA, F. (1995). *Didáctica de las ciencias sociales*. Madrid: Ediciones de la Torre.
- GALINDO, R. (1997). *La enseñanza de la historia en educación secundaria*. Sevilla: Algaida.
- GÓMEZ, A. L. (2000). *La enseñanza de la historia ayer y hoy*. Sevilla: Díada Editora.
- HERNÁNDEZ, F. X. (2002). *Didáctica de las ciencias sociales, geografía e historia*. Barcelona: Graó.
- NIETO, J. M. (1990). *Como aprender y divertirse en las visitas y excursiones escolares*. Madrid: Editorial Escuela Española.
- PLUCKROSE, H. (1993). *Enseñanza y aprendizaje de la historia*. Madrid: Morata.
- SOUTO, X. M. et altres. (2001). *La Didáctica de la Geografía i la Història en món globalitzat i divers*. Xàtiva: L'Ullal edicions.
- TREPAT, c. a. (1995). *Procedimientos en historia. Un punto de vista didáctico*. Barcelona: Graó.
- WASS, S. (1992). *Salidas escolares y trabajo de campo en la educación primaria*. Madrid: Morata.

5

Recursos en línia sobre història de les Illes Balears

Còmic sobre la història de les Illes Balears:

<http://www.125sanostra.net/front/es/comic.php>.

Conèixer el Parlament de les Illes Balears:

<http://www.parlament.es/castella/sec1040.php3>.

Resum històric de Mallorca: <http://www.mallorcaweb.net/mostel/hstmallo.htm>.

http://ca.wikipedia.org/wiki/categoria:hist%Beria_de_les_Illes_Balears.

Diverses temàtiques sobre la Història de Mallorca: <http://groups.msn.com/historia> de Mallorca.

Unitat didàctica sobre la prehistòria de les Illes balears

http://weib.caib.es/recursos/ud_prehistoria/ud_prehsitoria.pdf.

Informació resumida sobre la prehistòria i història de les Illes Balears:

<http://es.wikipedia.org/wiki/balears>.

Museu i jaciment arqueològic de Son Fornés:

<http://www.sonfornes.mallorca.museum/yacimientoTAeccat.htm>

El jaciment del poblat talaiòtic de ses Païsses:

http://www.mallorca.webnet/sespaisses/benvinguts/o_benvinguts.htm.

Informació sobre la Catedral de Palma:

http://es.wikipedia.org/wiki/catedral_de_santa_mar%C3%ADa_de_Palma_de_Mallorca.

Rutes que es poden fer: festes i tradicions populars, talaiots, santuaris, ermites i castells. Ruta de l'art, dels patis de Palma, del modernisme, de les artesanies...:

<http://www.conselldemallorca.cat/altramallorca/catala/cap7/gotc.htm>.

Informació sobre les possessions de Mallorca: <http://www.possessionsdeMallorca.com>